

пол. *ziemniak*; *seret* ‘лента’ > ‘фильм’ – ср.: нем. *der Streifen* ‘то же’); 5) заимствования из близкородственных языков (*mišmeš* ‘абрикос’ < араб., *petel* ‘малина’ < сир.) и других способов.

В заключение нам хочется выразить надежду на то, что бесценный опыт гебраистов XVIII–XX вв. будет учтен специалистами по ревитализации языков (в частности, коптского языка, весьма близкого к ивриту генетически и типологически) и языковому планированию.

К. Вераскоўская

МАТЭРЫЯЛЬНАЯ КУЛЬТУРА Ё БЕЛАРУСКАЙ І ЯПОНСКАЙ ФРАЗЕАЛОГІІ: ПРЫЛАДЫ ПРАЦЫ, ЗБРОЯ

Мэта нашай працы – выяўленне асаблівасцей адлюстравання матэрыяльнай культуры ё беларускай і японскай фразеалогіі. На дадзеным этапе ё якасці аб'екта даследавання выступаюць фразеалагічныя адзінкі (ФА), якія адносяцца да фразеасемантычных палёў «Прылады працы» і «Зброя». Метадам суцэльнай выбаркі з фразеалагічных і тлумачальных слоўнікаў мы ўзялі для даследавання наступны матэрыял: 12 беларускіх і 9 японскіх ФА з кампанентамі ЛСГ «зброя», а таксама 29 беларускіх і 10 японскіх ФА з кампанентамі ЛСГ «прылады працы». Пры падліку мы прымалі за 100 % колькасць ФА ё кожнай групе ё межах беларускай і японскай моў.

Лексема *меч* уваходзіць у 33 % беларускіх ФА з кампанентамі, якія належаць да ЛСГ «зброя» (*агнём і мячом* – ‘з бязлітаснай лютасцю, гвалтоўна’; *дамоклаў меч* – ‘пастаянная небяспека, неадступная пагроза’ і інш.). У японскай мове слова *меч* назіраецца ё 44 % ФА з кампанентамі дадзенай ЛСГ. Напрыклад, японскі выраз 刀を売って牛を買う *tou wo utte ushi wo kau* (літ. ‘прадаць меч і купіць быка’) азначае ‘перастаць займацца ваеннай справай і аддаць усе сілы сельскай гаспадарцы’. ФА з кампанентам *шчыт* складаюць 25 % ад усіх беларускамоўных адзінак з кампанентамі, якія належаць да ЛСГ «зброя». Да іншых кампанентаў з ЛСГ «халодная зброя» адносяцца *нож* у беларускіх ФА (17 % ад усіх ФА групы «зброя») і *кан'э* ё японскіх (8 % ад усіх ФА групы «зброя»).

Аналізуючы ФА з кампанентамі ЛСГ «зброя», мы высветлілі, што 25 % беларускіх і 44 % японскіх фразеалагізмаў нясуць станоўчую ацэначную канатацыю, 75 % беларускіх і 56 % японскіх фразем – адмоўную.

Фразеалагічных адзінак з кампанентамі, якія належаць да ЛСГ «ручныя сельскагаспадарчыя прылады працы», аказалася больш як у беларускай, так і ё японскай мове. Мы знайшлі некаторае падабенства паміж такімі фразеалагізмамі, як *трапіць у нерат* ‘апынуцца ё безвыходным, непрыемным ці няёмкім становішчы’ і 網にかかる *ami ni kakaru* ‘трапіць у сетку’ (ужываецца ё кантэксте *трапіць у рукі закона/паліцыі* ё спалучэнні з адпаведнымі словамі). Варта асобна адзначыць японскі ўстойлівы выраз 味噌漉しで水をすくう *misokoshi de mizu wo sukuu* (‘чэрпаць ваду сітам для аджыму бабоў місо’) і беларускі фразеалагізм *насіць ваду рэшатам*, якія абазначаюць ‘рабіць што-н. безвынікова, заведама ўпустую’; іх аб'ядноўвае не толькі адзіны сэнс, але і наяўнасць кампанента «вада».

Мы высветлілі, што 35 % беларускіх і 50 % японскіх фразеалагізмаў з кампанентамі ЛСГ «прылады працы» нясуць станоўчую ацэначную канатацыю, 65 % беларускіх і 50 % японскіх фразем – адмоўную.

Як бачым, увогуле захоўваецца тэндэнцыя адлюстравання ў беларускай фразеалагічнай карціне свету пераважна негатыўных з’яў жыцця. У японскай фразеалогіі адносіны паміж ФА са станоўчай і адмоўнай канатацыямі больш парытэтныя.

У японскай і беларускай мовах большую распаўсюджанасць маюць ФА з лексічнымі адзінкамі, пазначаючымі прылады працы. Гэта дазваляе гаварыць аб схільнасці народаў аддаваць перавагу мірнаму ладу жыцця і пацвяджае, што ў цэлым прырода значэння фразеалагічнай адзінкі цесна звязана не толькі з фонавымі ведамі і практычным досведам носьбіта мовы, але і з культурна-гістарычнымі традыцыямі народа, які гаворыць на дадзенай мове.

Д. Грамадскі

ДЫЯЛЕКТНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ ЯК КРЫНІЦА ГУМАРУ

На сучасным тэлебачанні мы можам рэгулярна назіраць вялікую колькасць жартаў, сэнс якіх звязаны з нацыянальнай ці рэгіянальнай асаблівасцю аднаго з удзельнікаў нейкага тэлешоу. На наш погляд, такія жарты ўяўляюць культурны і лінгвістычны феномен. Аб’ектам нашага даследавання сталі жартоўныя моўныя кантэксты англійскай і беларускай медыяпрасторы, у якіх выкарыстоўваюцца акцэнтныя ці дыялектныя асаблівасці англійскай і беларускай моў.

Крыніцай матэрыялу даследавання паслужылі запісы брытанскіх тэлепраграм «8 cats out of 10 does the countdown», «Would I lie to you», «Big fat quiz of the year», «Qi», а таксама вершы «Саобщчэства трасянкавых паэтаў».

Мы прааналізавалі каля пятнаццаці кантэкстаў, адабраных з брытанскіх шоу, якія адлюстроўваюць шатландска-англійскі культурны канфлікт, ўяўляюць палітычную сатыру ці простую гульню слоў. Вось прыклад з апошняй каманднай гульні «8 cats out of 10 does the countdown»: *So, John, do you have a mascot? – Yes, I’ve got my scot.* У гульні ўдзельнікі павінны былі прад’явіць талісман, і, калі ў Джона запыталіся наконт яго талісмана, ён зрабіў рэверанс паплечніку-шатландцу, бо словы *mascot* і *my scot* вымаўляюцца амаль аднолькава.

Але аб’ектам падобных кпінаў з’яўляюцца не толькі шатландцы. Англічане часта кпяць адзін з аднога. На наш погляд, такі гумар уласцівы носьбітам розных дыялектаў Брытаніі і акцэнтаў. Вось прыклад кантэкстуальнага жарту з той жа праграмы «8 cats out of 10 does the countdown»: Джо Лайсэт з Бірмінгема не мае акцэнту, але калі лексікограф Сюзі Дэнт гаворыць пра бірмінгемскі акцэнт як пра самы агідны і снабічны, Джо пачынае яго выкарыстоўваць дзеля камічнага эфекту. Апрача акцэнту, змяняецца і манера яго размовы: яна становіцца больш узвышанай, што характэрна для жыхароў названай мясцовасці.

У нашай медыяпрасторы таксама назіраюцца такія жарты, хаця яны больш распаўсюджаныя ў Інтэрнэце, чым на тэлебачанні. У сучаснай бела-